

Asia: VN/18068/2023-OM-41

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetuista korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä Hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Suomen Asianajajat puoltaa päätösvaltaisiin kokoonpanoihin esitettyjä muutoksia muutoin, mutta suhtautuu varauksellisesti kahden jäsenen kokoonpanon käyttöalan laajentamista ulkomaalaisasioihin kokonaisuudessaan. Näissä asiaryhmissä muutoksenhakijoiden oikeusturvatarpeet ovat korostuneet ja valitusluvan saaminen on korkean kynnyksen takana. Kuten mietinnöstä ilmenee, eri asiaryhmien juttumäärät vaihtelevat vuosittain, eikä toimivaltaisista kokoonpanoista säädettäessä ratkaisevaa merkitystä tule antaa jutturyhmän merkitykselle korkeimman hallinto-oikeuden tämänhetkisen kokonaistyömäärän kannalta.

Suomen Asianajajat puoltaa vahvennetun jaostokokoonpanon käyttöönottoa mietinnössä esitetyin perustein. Suomen Asianajajat pitää niin ikään tarpeellisena selvittää ylimpien tuomioistuinten yhteistä vahvennettua kokoonpanoa, johon mietinnössä on viitattu, mutta jota ei ole tarkemmin käsitelty tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä. Esimerkiksi Oikeudenkäyntiavustajan oikeusapupalkkiota koskeva kysymys on esimerkki asiasta, jota olisi ollut perusteltua käsitellä ylimpien tuomioistuinten yhteisessä kokoonpanossa.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: voitaisiinko valituslupahakemuksia käsitellä näkemyksenne mukaan mietinnössä ehdotettua laajemmin kahden jäsenen kokoonpanossa?

Suomen Asianajajat yhtyy näkemykseen, jonka mukaan valituslupa-asioiden riittävän monipuolisen käsittelyn kannalta on edelleen perusteltua säilyttää niiden käsittely jatkossakin pääsääntöisesti kolmen jäsenen kokoonpanoissa.

Hallinto-oikeuksien kokoonpanosääntelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevasta sääntelystä.

Suomen Asianajajat kannattaa vahvennetun osastokokoonpanon sääntelyä. Samaten kokoonpanosääntelyn sisällyttäminen HOL:iin omaksi luvukseksi on kannatettava ehdotus. Yleisesti kokoonpanojen supistamiseen suhtaudumme varauksella, viitaten muutoin jo aiemmin ja tässä lausunnossa esitettyihin kantoihin.

Näkemyksenne julkisia maksuja ja hallinnollisia taloudellisia seuraamuksia koskevista kokoonpanosääntelyehdotuksista (ehdotettu HOL 5 f §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti).

Suomen Asianajajat suhtautuu varauksellisesti kokoonpanon supistamiseen tältä osin. Katteoria sisältää myös rangaistusluonteisia maksuja koskevia asioita, joissa yksityisellä asianosaisella on korostunut oikeussuojan tarve.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne väestötietoja sekä etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Ottaen huomioon asioiden vähäinen määrä ja niiden merkitys asianosaisille, kokoonpanosääntelyn muuttamiselle tältä osin ei ole tarvetta.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne yliopistoja, korkeakouluja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta, lukioita ja varhaiskasvatusta koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Ottaen huomioon asioiden vähäinen määrä ja niiden merkitys asianosaisille, kokoonpanosääntelyn muuttamiselle tältä osin ei ole tarvetta.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne asian käsittelyn päättävien ratkaisujen tekemisestä yhden jäsenen kokoonpanossa ilman esittelyä.

Ottaen huomioon oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset, ja se, että tilanne ei aina välttämättä ole täysin selvä, ja siten sillä voi olla suuri merkitys asianosaisille, kokoonpanosääntelyn muuttamiselle tältä osin ei ole tarvetta.

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

Suomen Asianajajien yhtyvät mietinnössä esitettyyn esittelijäneuvos Elina Nyholmin lausumaan tältä osin. Mainitun unionin oikeuskäytäntö koskee peruseriaatteiltaan kaikkia oikeusasteita, eli tuomio vaikutus on otettava huomioon kaikissa oikeusasteissa, niiden koskiessa oikeudenkäynnin peruseriaatteita. Säädetäessä siirrosta, on huomioitava tuomiossa asetetut reunaehdot, eli 1) alun perin nimetty ratkaisukokoonpano ei ole aloittanut päätösharkintaa kyseisessä asiassa, 2) olosuhteet, joissa tällainen siirto voidaan tehdä, on selvästi mainittu sovellettavassa lainsäädännössä ja 3) tällä siirtämisellä ei viedä kyseisiltä henkilöiltä mahdollisuutta osallistua menettelyyn tässä

laajennetussa ratkaisukokoonpanossa. Ainakin asiaa on vielä erikseen selvitettävä, koska siihen liittyy ilmeistä epäselvyyttä, jotta välttään jatkossa mahdollisilta ongelmilta.

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, jotka nyt ehdotetun perusteella käsiteltäisiin hallinto-oikeudessa kolmen lainoppineen jäsenen peruskokoonpanossa, käsitellä näkemyksenne mukaan kaksi- tai yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Suomen Asianajat suhtautuu varauksellisesti hallinto-oikeuden peruskokoonpanon supistamiseen, eikä tässä vaiheessa voi ehdottaa kokoonpanon supistamisia.

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, joita nyt ehdotetaan hallinto-oikeudessa käsiteltäväksi kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa (ehdotettu HOL 5 e §), käsitellä näkemyksenne mukaan yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Suomen Asianajat suhtautuu varauksellisesti hallinto-oikeuden peruskokoonpanon supistamiseen, eikä tässä vaiheessa voi ehdottaa kokoonpanon supistamisia.

Muut huomionne kokoonpanojen ehdotetusta laajuudesta hallinto-oikeudessa (ehdotetut HOL 5 b–5 f §).

Ei lausuttavaa tältä osin.

Näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuden vahvennettuja kokoonpanoja koskevasta sääntelystä (ehdotetut HOL 5 i–5 l §).

Ei lausuttavaa tältä osin.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutoksista.

Muutokset ovat kannatettavia tuomioistuimen erityispiirteiden vuoksi toiminnan turvaamiseksi.

Vakuutus oikeuden kokoonpanosääntelyä koskevat muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista vakuutus oikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

Muutokset ovat kannatettavia lainsäädännön selkeyttämiseksi vakuutus oikeutta koskevin osin.

Muut huomiot

Liittyykö korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutus oikeuden kokoonpanosäännöksiin näkemyksenne mukaan muita kuin luonnoksessa esillä olevia muutostarpeita?

-

Muut huomionne työryhmämietinnöstä, mukaan lukien ehdotusten vaikutukset oikeusturvaan sekä ehdotusten taloudelliset vaikutukset.

Suomen Asianajat katsoo, että erityisesti hallinto-oikeudessa kokoonpanojen supistamisen sijaan tulisi tavoitteena olevaa tehostamista pyrkiä edistämään muilla keinoin sekä pikemminkin selvittää, vaatisiko parempi oikeusturvan toteutuminen sitä, että joissain nykyisin suppeammalle kokoonpanolle säädetyissä asioissa siirryttäisiin kolmen, tai yksijäseniksi säädetyissä, vähintään

kahden jäsenen kokoonpanoon. Esimerkiksi osassa ulkomaalaislakia koskevissa asioissa, joihin voi liittyä tyypillisesti esimerkiksi vaikeita näyttökysymyksiä, ja joilla on asiaan osallisille huomattavan suuri merkitys ja korostunut oikeusturvan tarve, tätä tulisi arvioida.

Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö

Ministeriöitä pyydetään yksilöimään valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevat viittaukset kumottavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslakiin.

-

Ministeriöitä pyydetään ilmoittamaan valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevista hallinto-oikeuden kokoonpanoa koskevista erityissäännöksistä.

-

Vaasan hallinto-oikeus

Vaasan hallinto-oikeutta pyydetään arvioimaan luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä koskevaa ehdotettua sääntelyä (erityisesti ehdotetut HOL 5 d ja 5 g §) hallinto-oikeuslain soveltamiskokemusten perusteella.

-

Yleiset tuomioistuimet

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

-

Uusimäki Cecilia
Suomen Asianajajat